वैकङ्कतानि पात्राणि ॥३१॥ यज्ञपात्राणि सर्वाणि वैकङ्कतानि विकङ्कतवृक्षकाष्ठघटितानि भवन्ति ततो विकङ्कतः समभवत्तस्मादिष यज्ञियो यज्ञपात्रीयो वृक्ष इति श्रवणात् (२. २. ४. १०.) । सामन्यसूत्रमेतत् अस्यापवादमाह ·

खादिरः स्रुवः ॥३२॥ स्रुवः खादिरः स्यात् ।

स्फ्यश्च ॥३३॥ चकारात्स्फ्यो वज्रोऽपि खादिरः स्यात् खादिर स्फ्य इति श्रुतेः (३. ६. २. १२.) ।

पालाशी जुहूः ॥३४॥ हूयते अनयेति जुहूः स्रुक् सा च पालाशी पलाशवृक्षकाष्ठनिर्मिता भवति यस्य पर्णमयी जुहूर्भवति न स पापꣳ श्लोकꣳ शृणोतीति श्रुतेः ।

आश्वत्थ्युपभृत् ॥३५॥ उपभृत्संज्ञका स्रुक् आश्वत्थी अश्वत्थकाष्ठघटिता भवति । ध्रुवा तु वैकङ्कती भवति वैकङ्कतानि पात्राणीत्यनेनैव (३१.) · अपवादाभावात् · होमसाधनत्वाच्च तया हि समिष्टयजूर्हूयते तिष्ठन्ध्रुवया समिष्टयजुर्जुहोतीति शाखान्तरश्रुतेः · अत एव मैत्रकठापस्तम्बसूत्रेषु वैकङ्कती ध्रुवेति पठ्यते तेषां हि वैकङ्कतानि पात्राणीति सामान्यवचनं नास्ति ।

वारणान्यहोमसंयुक्तानि ॥३६॥ होमेन संयुक्तानि यैर्होमः क्रियते तानि होमसंयुक्तानि न होमसंयुक्तान्यहोमसंयुक्तानि यैर्होमो न क्रियते तानि वारणानि भवन्तीत्यर्थः · परिशेषाद्यानि होमसंयुक्तानि होमसाधनानि यैर्होमः क्रियते तानि वैकङ्कतानि ॥ तत्र वारणान्युदाह्रियन्ते उलूखलमुसलकूर्चेडापात्रीपिष्टपात्रीपुरोडाशपात्रीशम्याशृतावदानाभ्युपवेषान्तर्धानकटप्राशित्रहरणषडवत्तब्रह्मयज्ञमानासनहोतृषदनादीनि । तत्रोलूखलमुसलयोर्विशेषः मुसलोलूखले वार्क्षे स्वायते सुदृढे तथा इह्माप्रमाणे भवतः शूर्पं वैणवमेव चेति · तथा खादिरं मुसलं कार्यं पालाशः स्यादुलूखलः यद्वोभौ वारणौ कार्यौ तदभावेऽन्यवृक्षजाविति । कूर्चो बाहुमात्रः पीठाकारः । इडापात्री अरत्निमात्री मध्यसंगृहीता । तथैव द्वितीया हविधारणी पात्री अतिविपुला · पिष्टपात्रीति सैवोच्यते । पुरोडाशपात्री प्रादेशमात्री समचतुरस्रा · अर्थात्षडङ्गुलपरिमितपरिमण्डलखातवती लोकाह्विषस्य प्रतिपत्तिरिति कठसूत्रात् । शम्या प्रादेशमात्री । प्रादेशमात्रं ती-